

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

5 april 2023

Verdieping Intersectionaliteit

Aan de slag met intersectionaliteit:
een handelingskader

ECHO, Expertisecentrum Diversiteitsbeleid
Zuid Hollandlaan 7
2596 AL Den Haag

Contact

t +31 (0)70 24 00 877
e info@echo-net.nl
w www.echo-net.nl

Social media

Inhoudsopgave

Wat is intersectionaliteit?	03
De aanleiding voor het ontstaan van 'intersectionaliteit'	03
<i>Figuur 1: Intersectionaliteit uitgelegd op basis van casuïstiek van Crenshaw</i>	<i>04</i>
<i>Figuur 2: Visueel overzicht analysekader intersectionaliteit</i>	<i>05</i>
<i>Figuur 3: Wat is intersectionaliteit wel en niet?</i>	<i>06</i>
<i>Figuur 4: Werkblad intersectioneel analysekader</i>	<i>07</i>

Wat is intersectionaliteit?

Intersectionaliteit is een analysekader en wordt in het Nederlands ook wel 'kruispuntdenken' genoemd. Dit analysekader biedt mogelijkheden om gelaagde ervaringen van uitsluiting te benoemen en analyseren van mensen die tot meerdere gemarginaliseerde gemeenschappen tegelijkertijd behoren. Dit biedt inzicht in de interactie tussen verschillende vormen van uitsluiting. Ook maakt het duidelijk dat verschillende vormen van uitsluiting elkaar kunnen versterken of veranderen, en daarom verschillend tot uiting kunnen komen.

De aanleiding voor het ontstaan van 'intersectionaliteit'

Het (h)erkennen van de gelaagdheid van uitsluitingsmechanismen is niet nieuw, maar in termen van 'intersectionaliteit' pas sinds 1989 bekend. Vanaf 1989 is dit concept meer en meer gemeengoed geworden sinds de Amerikaanse jurist, Professor Kimberlé Crenshaw, hierover in 1989 publiceerde¹. Zij had rechtszaken over arbeidsmarktdiscriminatie onderzocht die zwarte vrouwen hadden aangespannen. Op basis van dit onderzoek concludeerde Crenshaw dat zwarte vrouwen in die situaties op verschillende manieren tegelijkertijd benadeeld waren. Namelijk:

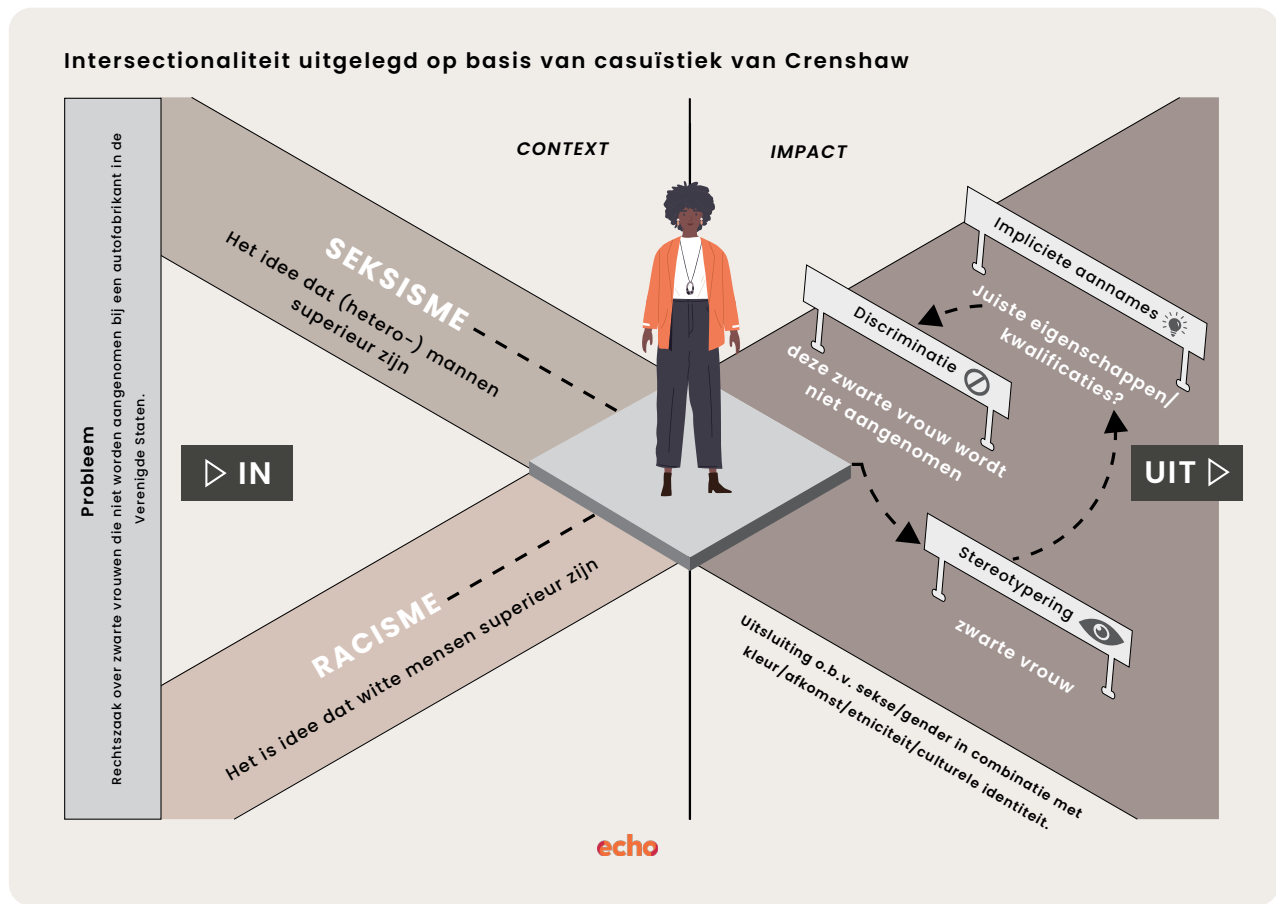
1. Zwarte vrouwen kunnen zowel racisme, als tegelijkertijd ook seksisme ervaren. Dat betekent dat de uitsluiting die zij ervaren specifiek geworteld is in de combinatie van seksisme en racisme;
2. De specifieke gecombineerde vorm van arbeidsmarktdiscriminatie op basis van racisme en seksisme die zwarte vrouwen kunnen ervaren, werd niet erkend door de rechter. De argumentatie was dat er geen sprake kon zijn van seksisme want er werkten vrouwen. Ook kon er geen sprake zijn van racisme want er werkten ook zwarte mensen bij de betreffende bedrijven. In deze casussen was geen oog voor de erkenning dat de vrouwen die werkten bij deze bedrijven wit waren en de zwarte mensen bij deze bedrijven uitsluitend man waren;
3. Dit leidde tot het inzicht van Crenshaw dat er geen analysekader beschikbaar was wat recht deed aan de specifieke vorm van uitsluiting die zwarte vrouwen tegelijkertijd en in relatie tot elkaar konden ervaren.

In deze specifieke context is intersectionaliteit als analysekader in termen van intersectionaliteit ontstaan. Sindsdien wordt dit als manier van kijken toegepast op vraagstukken over ongelijkheid die in eerste instantie als geïsoleerd werden benaderd. Mocht je nog meer verdieping willen, er is een TED-talk online beschikbaar op Youtube waarin Professor Crenshaw zelf toelicht wat het belang van intersectionaliteit is en wat het analysekader behelst.² Onderstaande figuur 1 biedt inzicht in de werking van intersectionaliteit, gebaseerd op de uitleg van Professor Kimberlé Crenshaw.

¹ Crenshaw, K. (1989) '[Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics](#)' *University of Chicago Legal Forum*. Issue 1, Article 8.

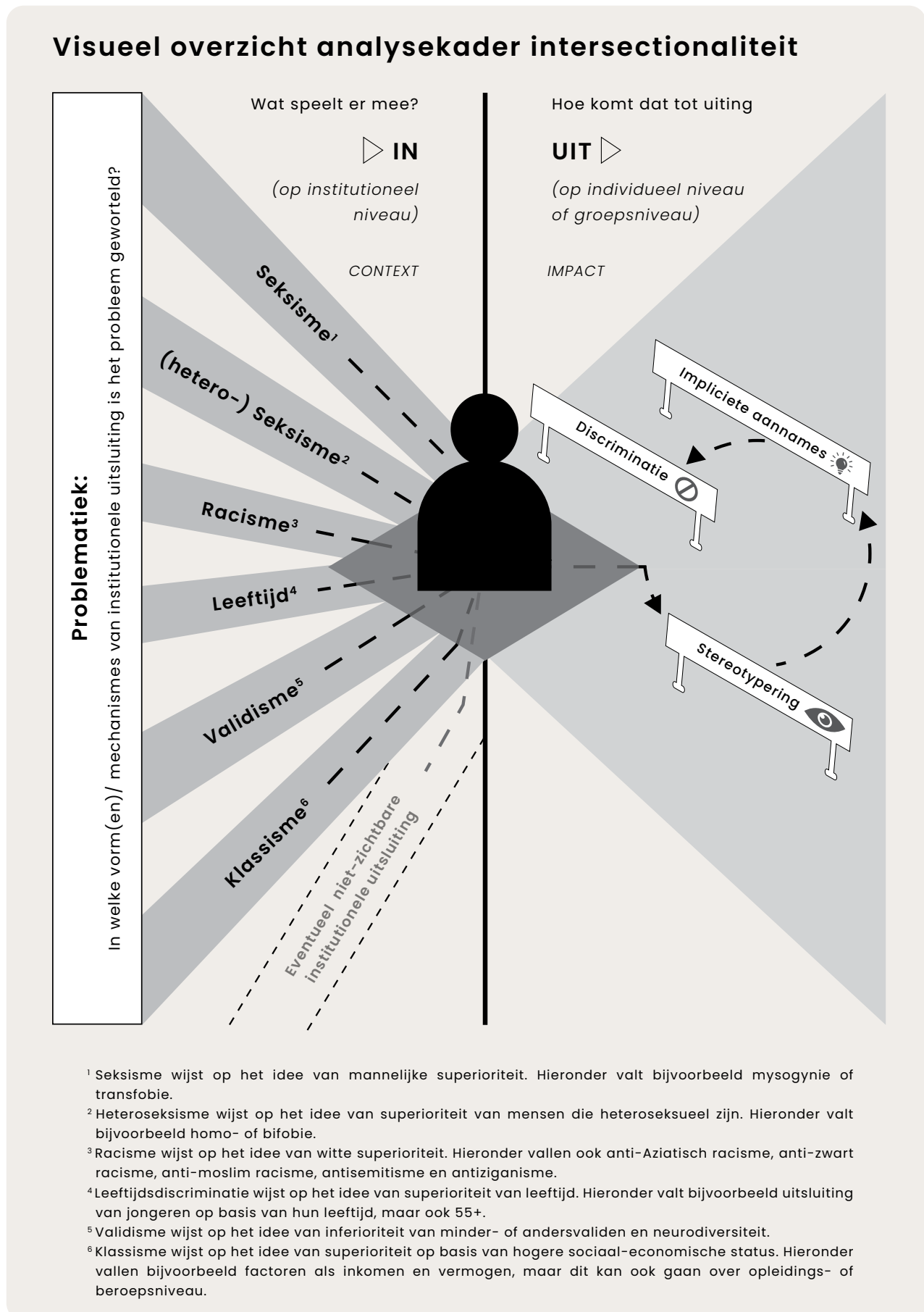
² Crenshaw, K. (2017) The urgency of intersectionality. TED, [youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=x-C6AAKSOjQ)

Figuur 1: Intersectionaliteit uitgelegd op basis van casuïstiek van Crenshaw

Wat intersectionaliteit als analysekader kan bieden, is een meer holistische benadering van sociale ongelijkheid. Hierin is erkenning voor het feit dat sociale ongelijkheid wordt gevormd door machtsrelaties. Daarin worden structurele vormen van ongelijkheid centraal gesteld zoals racisme, seksisme, heteroseksisme, validisme, klassisme en uitsluiting op basis van leeftijd. Deze combinaties, met eventueel overige vormen van structurele uitsluiting, geven inzicht in hoe deze meer specifieke uitsluitingsvormen in de samenleving tot uiting komen. Onderstaande figuur 2 biedt een visueel overzicht van hoe je een analysekader intersectionaliteit kunt begrijpen.

Figuur 2: Visueel overzicht analysekader intersectionaliteit

Momenteel wordt het concept intersectionaliteit enorm veel genoemd en gebruikt, maar verschillend toegepast. De praktische implementatie van intersectionaliteit als analysekader en als beleidstool is nog veelal onduidelijk. Dat kan heel verwarrend zijn als je met intersectionaliteit aan de slag wil. Om die reden is het voor het begrijpen van intersectionaliteit goed om scherp te hebben wat intersectionaliteit wel en niet is. In onderstaande overzicht vind je meer informatie hierover.

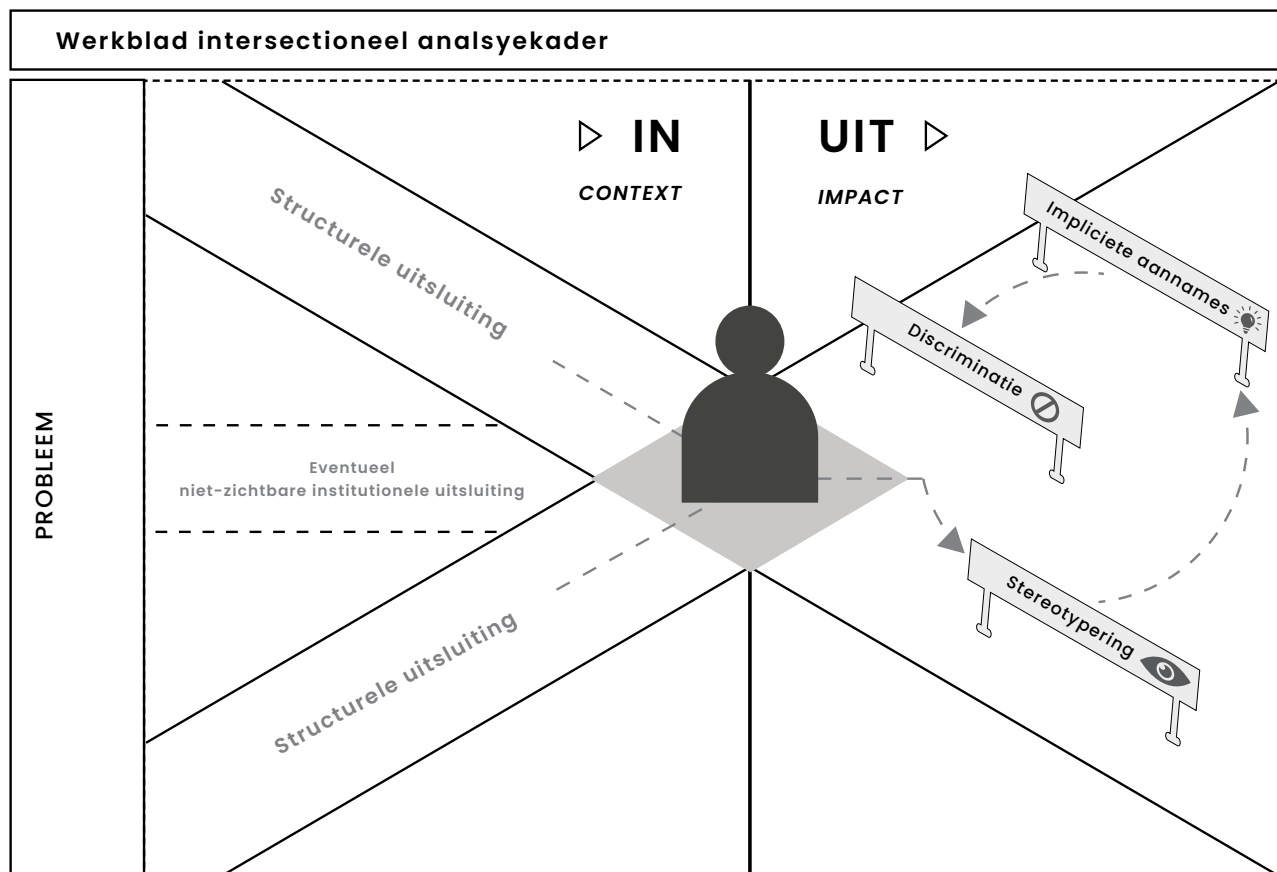
Figuur 3: Wat is intersectionaliteit wel en niet?

	Wat is intersectionaliteit WEL?	Wat is intersectionaliteit NIET?
Intersectionaliteit & structurele uitsluitingsvormen:	Erkenning dat structurele uitsluitingsvormen elkaar kruisen en elkaar vormen;	Optellen van privileges, of het aftrekken van achterstelling;
Intersectionaliteit & dynamiek:	Ongelijkheid wordt benaderd als dynamisch en relationeel;	Ongelijkheid wordt benaderd als verkokerd en eendimensionaal;
Intersectionaliteit & context:	Ongelijkheid is context (tijd en plaats) afhankelijk en is een uitkomst van historische, politieke en structurele factoren;	Ongelijkheid wordt benaderd door voornamelijk of uitsluitend te kijken naar verschillen tussen individuen en groepen;
Intersectionaliteit & macht:	Ongelijkheid wordt geanalyseerd door te onderzoeken hoe machtsrelaties bijdragen aan ongelijkheid;	De impact van machtsrelaties niet op sociale ongelijkheid erkennen;
Intersectionaliteit & positionaliteit:	Beoefenaars van intersectionaliteit in analyse, onderzoek of beleid reflecteren op hoe hun eigen positie (identiteit en referentiekader) van invloed kan zijn op het bekijken van het vraagstuk dat centraal staat.	De beoefenaar van intersectionaliteit wordt als objectief en neutraal gezien in relatie tot het bekijken van het vraagstuk dat centraal staat.

Als je aan de slag wil met intersectionaliteit als analysekader, kan het helpen om gebruik te maken van onderstaande werkblad. In dit werkblad over het analyseren van gecombineerde vormen van uitsluiting kun je de volgende vragen beantwoorden:

1. Wat is het probleem?
2. In welke structurele vormen van ongelijkheid en/of uitsluiting is dit probleem geworteld?
3. Welke contextfactoren van ongelijke machtsverhoudingen spelen een rol in dit probleem?
4. Hoe komen die ongelijke machtsverhoudingen in de samenleving tot uiting binnen verschillende groepen?

Figuur 4: Werkblad intersectioneel analysekader

Wil je meer inzicht in hoe je intersectionaliteit in beleid kunt toepassen? Voor een voorbeeld van de toepassing van intersectionaliteit in beleid, zie 'Een toepassing van intersectionaliteit in beleid'. Wil je nu concreet aan de slag met het toepassen van intersectionaliteit in beleidsontwikkeling? Pak dan het document 'Aan de slag met intersectionaliteit: een handelingskader' erbij.